

EPISTEMOLOGIJA ANTROPOLOGIJE

(še vedno spor Meadove in Freemana)

Je filozofija znanosti, teorija o produkciji znanstvenega diskurza. Pri E nas ne zanimajo pridobljeni podatki, temveč prijemi v procesu argumentacije.

Epistemološko polje, v katerem se dogaja predmet A, je omejeno z določenimi dogmami zelo natančno.

Omejitve, ki omejujejo E:

I. (temeljna) izhaja iz tega, da so K različne. Kriterij nehierarhičnih K v katerih kategorijah opisovati K (jezik), v katerih kulturne procese.

Zato antropologi ločijo **2 tipa opisovanja kultur**:

a) emsko

b) etsko izraz izumi **K. Pike**

Gre za razliko med glasom in (njegovim zapisom) črko.

K. PIKE razlikuje med:

a) FONemiko (veda o fonemu/ glasu)

b) FONetiko (veda o črki/ zapisu glasu)

Razlika med tema dvema vedama je v notranji zgradbi glasu.

Fonem = sveženj diferencialnih elementov. Vsak fonem lahko razstavimo na razstavljive elemente (distinktivna obeležja), ki nimajo lastnega pomena ali funkcije. Razlikujejo le foneme in besede

npr razlike med mehkim Č in trdim Č

Tujec, četudi je poklicen lingvist, ni nujno, da loči te fonemske razlike. Edino, če jih nima v svojem jeziku.

Razlika med emskim in etskim je torej v notranji zgradbi glasu.

Tega problema ne bi bilo, če bi zapisovali VSE glasove (Č: ch, tsch,; J: dž. đ). Različni jeziki različno zapisujejo glasove.

Emsko in etsko je delitev na 2 spoznavni dispoziciji/ 2 izključujoča **epistemološka zorna kota**:

-v **etski/ objektivni** različici opišete K z njenimi koncepti, v njeni logiki- od znotraj. Torej nepopačeno, vendar nerazumljivo. V tej poziciji kulturno objektivno ocenite od zunaj distancirano. Predstavimo jo s stališča opazovalca.

-v **emski/ subjektivni** poziciji s svojim konceptualnim aparatom, svojo logiko, s svojimi pogledi. Predstavimo jo s stališča pripadnika neke kulture. Tu pa prevedemo K, jo naredimo dostopno, a jo popačimo.

A pravijo, da K ne smemo opisovati z emske/ notranje pozicije, ker gre za popačitev K, saj njenih konceptov ne moremo prevajati. A je izrazito etska. Pisanje o K na emski način je etnografija (pisanje o človeku znotraj kulture). A želi opisati, uveljaviti razlike kultur.

Npr.

Slovinci: -kadilci (domačini) emski

-nekadilci (nedomačini) etski

Kadilec reče: »Počakaj še 1 cigaret« kako naj to prevede nekadilcu? Edini način je, da prevedeš/ poveš: npr 6, 3 min, 1 pivo,... prevod ni nikoli objektivna kategorija

Emsko, etsko 2 izključujoča zorna kota, ki proizvedeta znanost.

G. Patista VICO to prevede na **topoi (topos)**: na človeške zadeve lahko gledate iz različnih zornih kotov □ načini, metode, ki jih uporabite, ko to preučujete, so odvisni od ornega kota, iz katerega gledate. Noben rezultat, ki je posledica toposa ni napačen, vsi so pomanjkljivi. Manjka jim le tisto, kar pojasni drugi zorni kot (vsi pravilni, vsi pomanjkljivi):

$3+2 = 6$ (napačna enačba □ lahko jo pravilno poveš z različnih E pozicij/ zornih kotov)

Pravilni zapisi napačne enačbe:

$$-3+2=5$$

$$-3 \times 2=6$$

$$-2=6/3 \text{ oz } 3=6/2$$

$$-3+2 \neq 6$$

lahko je vse napačno, lahko je napačen znak, lahko število,...

V E je edina meja pravilnost □ pravih zornih kotov pa je nešteto.

Antropolog ne sme pisati, kako je, temveč, kako se mu zdi, da je. Vsaka interpretacija je koherentna (medsebojno povezana) in homogena (enotna) sama s sabo, pa še to ob pogoju, da preden smo interpretirali, smo zbrali zorni kot in s tem izključili vsa ostala vedenja/ interpretacije □ vedenje, znanost je odvisna od sheme, dejstva so odvisna od zornega kota/ toposa.

Vprašnji:

1. Od česa je odvisna naša izbira toposa/ kaj bomo vedeli?
2. Ali je mogoče te izključujoče topose/ točke pogleda združiti na skupen/ objektiven način vedenja?

Topos definira ena izmed najmanj objektivnih stvari- izbere ga naše nezavedno. Človek je edino živo bitje, ki ima kulturo (na razpolago ima svoje telo) in verjame v polju nezavednega. Nezavedno veruje v zavedno.

Vednost je utemeljeno resnično verjetje □ to pomeni, če hočete nekaj vedeti/ verovanje je pogoj možnosti vedenja, določa horizont vednega). Ne moremo definirati stvari, za katere smo subjektivno prepričani (*ne vemo, če je Zemlja okrogla □ verjamemo tistim, ki naj bi to vedeli*).

Od česa je odvisno, kaj verjamemo, da bi potem vedeli? Verovanje ni odvisno od argumenta (vednost je), temveč od avtoritete. Pogoj verovanja (vedenja) je **avtoriteta** □ v humanistiki **SSS** (subjekt, za katerega se predpostavlja, da ve). Avtoriteta je pogoj možnosti verovanja, ki pa je pogoj možnega vedenja (*Ali veste ali verjamete, da je Zemlja okrogla?*)

□

Izbira toposa, ki proizvaja vedenje, je nezavedna, na podlagi verovanjskih predpostavk. Je simptom.

Razlike med vedenjem in verovanjem pred analitično psihologijo

ARISTOTEL ~ Nikomanova etika: »Naravoslovje ima zakonitosti nujnega in gotovega. Intelktualna dejavnost, ki ustreza pojmu nujnega in gotovega je **episteme** = vednost, znanost. Človeške zadeve pa niso gotove, nujne, dogajajo se v polju možnega in verjetnega. Intelktualna dejavnost, ki ustreza polju verjetnega ni episteme, temveč **phronesis/ pametnost** = sposobnost dobrega premisleka.

Aristotel loči 5 možnosti verjetnosti in spoznanja.

Humanistična vednost (obravnava čl. zadeve) nikoli ne more biti prava episteme/ znanost. Antropologi se lahko prepirajo o vednosti sile, ko so temeljne predpostavke sprejete (npr o Meatovi in Freemanu). Če so sprejete, preden verjamete, je to verovanje in ne veda. Temeljne predpostavke pa so verovanjske.

Ko rešimo temeljno etnološko vprašanje, ko začnemo verjeti, se lahko ukvarjamo z gnoseološkimi vprašanji (obravnavajo izvor, strukturo) - ali so človeške zadeve dostopne teološko.

II. vprašanje: Heoristično (s kakšnimi metodami)?

Ali je spoznanje predmeta možno?

Teoretično je, seveda, saj se človeške zadeve dogajajo v istem E polju, kot spoznavni proces, opazovanje.

Praktični problem: predmet humanistike se spreminja že pri tem, da ga opazujete (opazovani človek se obnaša drugače). O človeških zadevah ne vemo nič, ko pa začnemo opazovati, se spremenijo.

Sklep: prava resnica stvari ni v objektu realnosti. Vprašanje je, če človeške zadeve brez pogleda sploh obstajajo. Ne gre za predmet sam, gre za to, kako na to gledamo. Pogled je pravo merilo dogajanja v človeških zadevah, družbenih dejstvih, ki obstajajo le, če jih opazujemo. (*Fizika- kvantna teorija: niso videli nevtrona, da bi se premikal. Ko pa so ga osvetlili, se je spremenil. Nimaš luči, da bi videl kje je.*)

Zaradi znanstvenosti A-e je edina stvar, ki garantira, da A ni čista filozofska prvina to, da obstaja čisti domačinski zorni kot, ki ga je potrebno doumeti. S tem združimo 2 različni poziciji, gledanja: K gledamo od zunaj. Ko razumemo zorni kot, jo razumemo od znotraj.

Ko antropolog razume notranji zorni kot, zunanjo in notranjo pozicijo združimo in dobimo objektivno vednost (generalno holistično).

□

Ali je to sploh mogoče? Ali je možno doumeti domačinski zorni kot, ne da si rojen v tej kulturi?

Max WEBER pavi, da je.

Vse znanosti, ki niso naravoslovne (družboslovje, humanistika), je možno razumeti z **empatičnim razumevanjem**, z metodo **empatija**/ vživljanje □ z njo združimo zunanji in notranji zorni kot in dobimo vedo o človeških zadevah. To je teoretično.

Praktično pa se ni mogoče vživeti v vse kulture (mi se ne moremo v špansko,...ne vemo, kako se počuti on). Ne moremo vedeti, kako je biti pripadnik drugega spola □ lahko predpostavimo, vendar takrat ne vemo, ampak verjamemo.

Popolna empatija obstaja, **FREUD** ji pravi:

1. je akutna zaljubljenost. Vendar pa smo takrat vse prej kot objektivni
2. način pa je shizofrenija (film Psiho □ sin se tako zelo vživi v svojo mamo, da postane ona)

Teoretično je to res, praktično ne □ A nikoli ne more postati objektivna vednost, ker nikoli ne zadovolji metode, da so stvari intersubjektivno preizkušene. Kot nobena druga humanistična veda.

R. BENEDICT: mi tuje kulture opazujemo skozi lečo in ne vidimo popačitve, ki jo leča ustvari.

Problem z udomačitvijo zornega kota/ empatije se zaplete, če se vprašamo ali je mogoče predpostaviti, da obstaja le en pravi domačinski kot. K-o vsak razume drugače (Ž:M; reven:bogat;...). Izbor domačinske pozicije je odvisen od pragmatizma (resnično je to, kar je za posam. koristno). □ obstaja več domačinskih pozicij. Katerega izberemo je odvisno od pragmatizma.

Teenager se po potuho zateče k starim staršem, po denar pa k staršem □ eskimsko.